

دکتر یارمحمد کارشناس محیط زیست

آب دادن ثواب دارد و او غوث نام دارد

آب چیست ؟

معنی ثواب چیست ؟

معنی غوث چیست ؟

آب مایه حیات و فراوان ترین ماده مرکب بر روی سطح کره زمین و بستر اولیه حیات به شکلی که امروزه می شناسیم. بیش از 70 فیصد جسم یک انسان از آب تشکیل شده است و نیز بیش از 70 فیصد سطح کره زمین را آب پوشانده است (نزدیک به 360 میلیون از 510 میلیون کیلو متر مربع) با وجود این حجم عظیم آب تنها دو در صد از آبهای کره زمین شیرین و قابل شرب است و باقی آن به علت محلول بودن انواع نمک ها خصوصا نمک طعام غیر قابل استفاده است. از همین دو فیصد آب شیرین بیش از 90 فیصد به صورت منجمد در دو قطب زمین و دور از دسترس بشر واقع شده است. نام گذاری آب در فزیک جامد (یخ) مایع (آب) گاز (بخار آب).

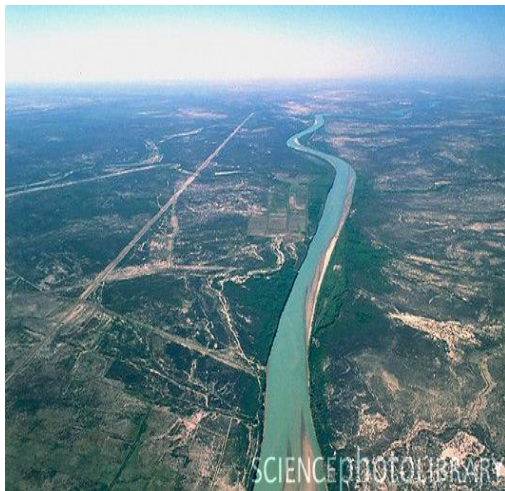

در علم هوشناسی حالت های مختلف آب بر اساس نوع بارش معلق بودن آن در جو طبقه بندی می شود. باران (پدیده تبدیل بخار آب موجود در جو به قطرات آب وریزش آن) تگرگ (قطره های یخ بسته باران از آسمان فرو می ریزد) برف (بلور های یخ که بر اثر برودت از سفید و شکل های مختلف است که همگی تقارن مسدسی دارند) رگبار (باران تند و معمولاً کم دوام که باقطرات درشت همراه است) مه (نوده متراکم بخار آب در فضای نزدیک به سطح زمین) ابر (توده و اجتماع ذرات بخار آب مخلوط با ذرات و قطرات بسیار ریز آب معلق در جو که بیشتر به باران مبدل می شود) شبنم (قطرات ریز باران که شب هنگام بروری گل و گیاه و غیره می نشیند).

در علم محیط زیست آب آشامیدنی (آب سالم و پاک یکی از مهم ترین نیاز اساسی انسان ها است. آب مایه حیات است) فاضلاب (مواد دفعی معمولاً مایع یا همراه با مایع مانند آب صابون ، مدفوع ، ادرار) یا پساب (آبی که دوباره از تفاله میوه ها گل ها گیرند) رواناب (ناشی از بارندگی هایی است که با روی خاکهای با نفوذپذیری کم و یا خاکهای اشباع ناشی از بالا آمدن سطح ایستابی صورت می گیرد) آب جاری (آبی است که جریان داشته و داری ماده باشد) یعنی به منبعی متصل باشد) ، مانند آب چشمه ، آب رودخانه یا آبی که از برف های متراکم در کوه ها سرچشمه می گیرد) است. بر اساس منبعی که آب در آن قرار دارد و یا از آن بدست می آید.

زمینی (به آب هایی گفته می شود که در لایه های آب دار و اشباع زیر زمین تجمع پیدا کرده است. حدود 50 فیصد جمعیت دنیا از نظر آب شرب متکی به همین آب های زیرزمینی هستند) ، آب معدنی (آب معدنی آبی است کج نسبت به آب معمولی از نظر میزان مواد معدنی نواع مواد معدنی وگاز و همچنین در جه حرارات تفاوت داشته باشد . آب های معدنی از چشمه های طبیعی یا چشمه هایی که مصنوعی جریان دارند) ، آب سطحی (آب جاری در رودخانه ها ، دریا چه و تالاب ها را آب سطحی می گویند. آب سطحی بطور طبیعی از طریق بارش برف وباران تامین می شود و با ورود به دریا ها یا تبخیر ویا نفوذ عمقی به سفره های آب زیرزمینی از چرخه دسترسی خاج می شوند) ، آب دریا (به آب موجود در دیا ها و اقیانوس گفته می شود. آب دریا دارای چگالی بیشتری نسبت به آب شیرین و آب خالص است. دمای انجماد آب دریا به علت غلظت نمک محلول پایین تر است).

آب بر اساس نوع مصرف آب آشامیدنی یا آب شیر یا آب شرب (آبی که انسان می تواند استفاده کند اصطلاحاً آب شیرین می نامند. یعنی آبی که تمیز وگوارا باشد) ، آب معدنی (آب چشمه های طبیعی اساکه بطور کلی دارای نمک ها هستند که در موقع عبور آب از سطح زمین در آن حل شده باشد) آب خالص (آب بی رنگ بی بو و بدون طعم) .
 بر اساس کیفیت فیزیکی آب سخت (آب سخت آبی است که حاوی نمک های معدنی از قبیل ترکیبات کربنات های هیدروژنی ، کلسیم منیزم و غیره است) آب شیرین (آب شیرین آبی است که درصد املاح نمکی غیر حل شدنی آن بسیار کم و زلال باشد) .
 بر اساس مشخصات شیمیایی آب سنگین (آب سنگین آب است که نسبت ایزوتوب دوتریوم در آن از حد آب معمولی بیشتر است)

آب رکن مهم در شاخصه های زیست انسانی و توسعه پایدار است. آب سالم و پاک یکی از مهم ترین نیاز اساسی انسان ها است . آب با جریان خود و فراهم آوردن تسهلات برای حرکت ، گرما و خنک کردن حمل نمودن مواد حیاتی و حمل کردن ملکولهایی که ما را تغذیه می کنند . آب مایع حیات بخش حقیقی بدن انسان حیوانها و گیاهان می باشد.

همه گیا

هان به آب احتیاج دارند. اگر آب نباشد هر گیاهی بعد از مدتی خشک خواهد شد و از بین خواهد رفت.

این حرف

را در آغازین ساعت درسی مکتب از زبان معلم در روزگار کودکی خویش شنیدیم. آب دادن ثواب دارد و او غوث نام دارد.

پادش کارهای خوب بندگان خدا. ثواب عملی نیک که انجام آن موجب رضا خدا و پادش نیک در آن دنیا است. غوث چیست؟ غوث یاری

کردن یا برفریاد کسی رسیدن . مردم کشور ما از صد ها سال پیش

تا امروز برای آب آشامیدنی تمیز و گوارا به خانه هارهاشی سرکوهی و قشله های عسکری

در تپه ها و قلعه های جنگی در دشت ها ، پسته های مرزی دشتی و کوهی برای بدست آوردن

آب آشا میدنی مجبور بودند با مشک بالای فیل ، مرکب ، قاطر ، اسب از چشمه ها ، آبشار ها ،

کاریز ها ، جوی های عنعون و نهر ها و از چاه ها در جای که آب های زیر زمینی نزدیک است

می کشند و راه طولانی را برای آب آوردن به محل زندگی طی می کردن و امروز هم این کار

توسط کودکان در سر تاسر افغانستان ادامه دارد. در کوه پایه های کابل رنجی که سقا کودکان

برای پیدا کردن یک لقمه نان حلال از آبله کف دست کسی به پشت آب بلا می کند و کسی هم توسط

مرکب می کشد.

در زمان هخامنشیان ساسان زمین های پایر با احداث قنات و کاریز ها آبیاری و حتی به مصریان آموختند. در قدیم 99 فیصد مردم سرزمین افغانستان پیشه زراعت و چارواداری داشتند. زراعت و چارواداری در دوران حکومت داری سامانیان انکشاف به سزا نمود. دلیل آن سرزمین ما از نعمت وجود آب شریں ورود خانه های جاری بهره مند است. زراعت کاران ضرورت آب آبیاری خود را از چشمه ها بوسیله ساخت کاریز ها از دریا ها بوسیله حفر جوی های عنعنوی و نهر ها به باغات و زمین های زراعتی خود می رسانیده اند. دولت در ایجاد نهر ها بند ها – آبرسان و آبیاری با مردم و دستگیری نموده و به رشد و انکشاف زراعت به حیث عامل مهم سکتور اقتصاد خانواده و ملت اهمیت زیاد می داد.

قنات

کاریز

در زمان کابل شاهان کابلستان صنعت معماری بحد چنان کمال و ترقی رسیده که صنعت احداث کاریز ها به کابل آورده شد باغ های شاداب تزیننی احداث ، حوض ها آباد کردید کابل کم کم رونق روی اش راه یافت. میرزا ویس اتکه یکی از معمار زبردست آن زمان بود که به اعمار باغ های زینتی بی نظیر را در دامنه کوه ها احداث کرده . در دوران حکوت تیموریان توجه بیشتر در ایجاد نهرها جوی ها ، ساخت کاریزهای و راسانیدن آب بدون اصراف در مسیر کاریز ها به کمک میر آب بان ماهر و زبردست به دست رس زمین دارن و باغداران دستگیر می شد.

جوی

جوی

در حد تیموریان معماران سنتی در نواحی کابلستان زندگی داشتند ، مشهورترین آنها عبدالله خان کلکانی که شعل معماری را در احداث اصول باغ سازی از پدرکلان به او میراث مانده بود و او مردم کوهدامن زمین را بوسیله این شعل مهم خود دستگیری می نموده. عبدالله خان مهارت طرح احداث اصول باغ سازی مروجه کلاسیک اسلامی نقشه باغ را بادیوار های خشتی کنگره دار ویا پرچال دار احاطی را به مردم مطرح و پیش کش می کرد.

باغ زنان

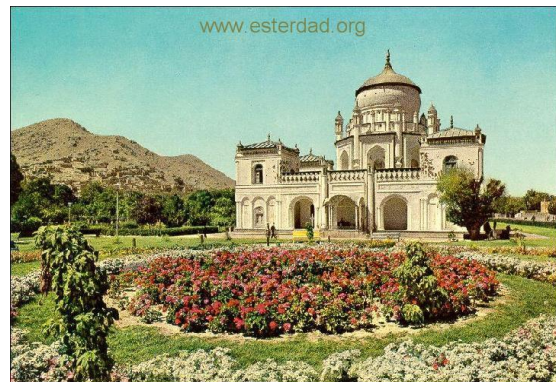
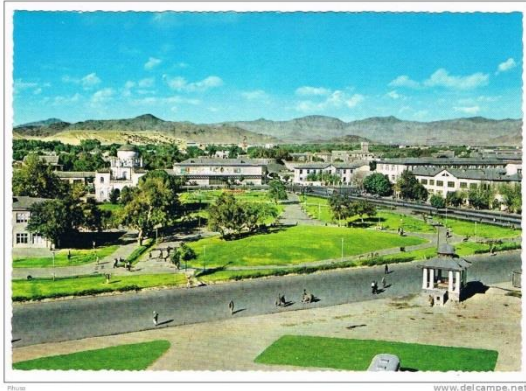

باغ بابر

از قدیم در سرزمین افغانستان رایج است که پدر شغل خود را به پسر می گذارد. عبدالله خان کلکانی شغل را به امین الله پسر نو جوان خود می گذارد. امین الله پشه پدر با تجربه عالی کسب کرد در جوانی به وجهه حسن در کوهدامن زمین به احداث باغ ها در دامنه کوه های دره تنگ و یا در نشیبی زمین های هموار میلان دار تطبیق و احداث می کند که زمین مذکور ابتدا از بالا تا پین بقسم مرتبه دار در می آورده تا جریان آب را از آبشارها (جو ها) و حوض هایی که در مرتبه مذکور پی هم قرارداداشت باشد می رساند . امین الله به این پیشه مهارتی در حفر حوض ها ، جوی ها ، ساخت کاریزه های آب رسانی به مزارعی و باغات در کوهدامن زمین مشهور به میر آب شد.

امیر عبدالرحمن خان از سمرقند باز گشت بکمک مردم شمالی در شهر چاریکار اعلان پادشاهی کرد. امیر عبد الرحمن خان باغ های بوستان سرای ، گلستان سرای و گردان سرای کابل را خواست که به شیوه اروپایی باز سازی نماید. در حین زمان امین الله جوان نیز در جمع معماران در

بازسازی باغ ها پارک های کابل و در طرح حفر جوی های آبرسانی حفر کول ها (حوض ذخیره آب) همکاری نمود .

در حین جوانی زمان امین الله بصف مجاهدان در قیام بر علیه قشون انگلیس در حومه کابل وظیفه آب و ازوق رسانی با همراهی ده ها زن مجاهد از طرف غازی میربچه خان کوهدامنی به او دادشده بود به وجهه حسن انجام داد . امین الله وظیفه آب رسانی به قله های در میان باران گله ها چونکه جوان و طن دوست بود مانند یک عقاب به تشنگان و گرسنگان آب و ازوق را می رساند . در حین وظیفه لقب غازی را به امین الله از طرف امیر عبدالرحمن خان به اثر پیشنهاد غازی میربچه خان صورت گرفت داده شد . دلیل و انگیزه سقاء بودن غازی امین الله خان کلکانی آب دادن ثواب دارد و او غوث نام دارد است .

یکی از نمونه جوی شمالی با طرح معماری امین الله خان کلکانی ساخت شده است

اکثریت کاریزها جوی های عنعنوی شمالی را امین الله خان چه در ایام جوانی و چه در سن پیری احیا و بازسازی نموده است و رونق شکوفایی و شادابی و محیط زیست سالم شمالی امروز از برکت تجربه باغداری و شغل معماری و میرا بی غازی امین الله خان است . رشید بابا (امین الله خان) کسب معماری را از پدرکلان خود میراث گرفته بود و سه پشت پدر کلان او صاحب رسوخ زمین دار و باغداری در دهه کلکان بونند .

مدرک

نگاه مختصر به بنیاد های فرهنگی دولت سامانیان استاد نور علی

کابل قدیم عزیز حیدری

حبیب الله کلکانی داکتر خلیل و داد

خشوشه چین در مورد امین الله

در باره پدر

استفاد از مقالات